

Scenariusz lekcji religii dla uczniów szkoły ponadpodstawowej

Temat: Chrzest Polski początkiem tożsamości chrześcijańskiej

Autor: Elżbieta Koronowska

Cele lekcji: *Uczeń po zajęciach potrafi*

- argumentować znaczenie chrztu Polski dla historii Polski;
- charakteryzować kontekst polityczny, społeczny, kulturalny i religijny chrztu przyjętego przez Mieszka I;
- wyjaśnić, co to znaczy, że jesteśmy spadkobiercami duchowej, chrześcijańskiej spuścizny;
- uzasadnić znaczenie duchowości chrześcijańskiej dla ochrzczonego.

Metody i techniki pracy :

- wykład, rozmowa dydaktyczna, praca w grupach, artykuł prasowy, wywiad dziennikarski, plakat, praca z tekstem, autorefleksja, słuchanie piosenki

Środki dydaktyczne :

- kartki papieru A4, pisaki, teksty źródłowe do pracy w grupach (zał. 1), karty ze symbolem ryby (zał. 2), komputer z dostępem do Internetu

TOK LEKCJI :

Faza wprowadzająca:

Sprawy organizacyjno - porządkowe:

- sprawdzenie obecności
- przedstawienie celu i formy zajęć

Nauczyciel

- Wprowadza w tematykę katechezy, informując uczniów, że w 2016 roku obchodziliśmy 1050 rocznicę przyjęcia chrztu przez naszego pierwszego historycznego władcę, księcia Mieszka I i jego dwór. Rocznica ta stanowi wspomnienie kluczowego wydarzenia historycznego, które było pierwszym etapem życia chrześcijańskiego naszego narodu, a jednocześnie skłania nas do refleksji, nad znaczeniem tego faktu dla każdego z nas.
- Informuje, że celem lekcji będzie refleksja nad znaczeniem Chrztu Polski oraz pogłębienie naszej świadomości chrzcielnej.
- Prowadzi rozmowę dydaktyczną na temat przyjęcia przez Księcia Mieszka I i jego drużyny chrztu w 966 roku:
„Książę Mieszko I przyjął ze swoją drużyną chrzest w 966 roku. Jeżeli zachowano liturgiczną tradycję Kościoła, było to w Wielką Sobotę, 14 kwietnia, w jego ówczesnym stołecznym grodzie, Poznaniu, choć niektórzy historycy opowiadają się za Gniezdem, bądź Ostrowem Lednickim. Według kronikarza Galla Anonima, książę polski Mieszko I dostał łaski chrztu za sprawą Dąbrówki, która przybyła do Polski wraz z wielką świtą duchownych i świeckich.

Małżeństwo Mieszka I z Dąbrówką, córką księcia czeskiego, zostało zawarte w 965 roku. Kronikarze Gall i Thietmar, przyznają jej, jako księżnej polskiej (965-977), wielką zasługę w nawróceniu męża. Przypisuje się jej też założenie kościołów, Najświętszej Maryi Panny na Ostrowie Tumskim w Poznaniu oraz świętego Jerzego i Świętego Wita w Gnieźnie. Chrzt Mieszka w 966 roku uważa się nie za początek chrystianizacji Polski, ale za wynik jej pierwszego etapu”.¹

Przyjęcie chrztu miało znaczenie przełomowe w dziejach Polski, a tym samym istotny wpływ na ukształtowanie się naszej tożsamości chrześcijańskiej.

Faza realizacyjna:

Nauczyciel

- dzieli klasę na trzy grupy,
- rozdaje karty pracy z zadaniami i tekstami źródłowymi (zał. 1),
- wyjaśnia sposób realizacji zadań.

Uczniowie

- pracują w trzech grupach

- grupa 1 – artykuł prasowy

- Jakie znaczenie miał chrzt Polski dla narodu polskiego?

- grupa 2 – wywiad dziennikarski

- Co to znaczy, że jesteśmy spadkobiercami duchowej, chrześcijańskiej spuścizny?
- Do czego zobowiązuje nas fakt bycia spadkobiercami duchowej, chrześcijańskiej spuścizny?
- Jaki ma to wpływ na kształtowanie się naszej tożsamości chrześcijańskiej?

- grupa 3 - plakat

- W jaki sposób, dzięki łasce sakramentu chrztu, możemy pogłębiać swoją duchowość chrzcielną?

Nauczyciel:

- służy pomocą przy wątpliwościach uczniów przy wykonaniu zadań.

Uczniowie

- Liderzy grup prezentują efekty pracy na forum klasy.

¹ Na podst. Ks. M. Banaszaka, *Historia Kościoła Katolickiego*, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1989, s. 85-86.

Faza podsumowująca

Nauczyciel:

- prowadzi i podsumowuje rozmowę dydaktyczną. Podkreśla fakt, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I i naszych praocjów miało znaczenie przełomowe w dziejach Polski, a tym samym miało istotny wpływ na ukształtowanie się naszej tożsamości chrześcijańskiej. „Jako ich spadkobiercy, jako spadkobiercy tej ogromnej duchowej chrześcijańskiej spuścizny, mamy prawo do wielkiej dumy, ale i mamy święty obowiązek obrony chrześcijańskich wartości, z których wyrosła Polska! (...) Trzeba nam sięgać do tajemnicy Chrztu Polski i do tajemnicy naszego osobistego chrztu”.²

- zaprasza uczniów do autorefleksji – odczytując fragment katechezy Ojca Świętego Franciszka:

„Chrzest jest sakramentem, na którym budowana jest nasza wiara i który wszczepia nas, jako żywe członki w Chrystusa i Jego Kościół. Wraz z Eucharystią i Bierzmowaniem tworzy tak zwane „wtajemniczenie chrześcijańskie”, stanowiące jak gdyby jedno wielkie wydarzenie sakramentalne upodabniające nas do Pana i czyni nas żywym znakiem Jego obecności i Jego miłości.

(...)Poprzez chrzest jesteśmy zanurzeni w tym niewyczerpanym źródle życia, jakim jest śmierć Jezusa, będąca największym aktem miłości w całej historii. Dzięki tej miłości możemy żyć nowym życiem, nie we władzy zła, grzechu i śmierci, ale w komunii z Bogiem i z braćmi! (...) Wielu z nas wcale nie pamięta celebracji tego sakramentu, a jest to oczywiste, jeśli zostaliśmy ochrzczeni wkrótce po urodzeniu. Dwa lub trzy razy postawiłem tu na placu pytanie: kto z was zna datę swego chrztu? Podnieście ręce! Niewielu! Ważna jest jednak znajomość dnia, kiedy zostałem zanurzony w tym Jezusowym nurcie zbawienia. Pozwalam sobie dać wam radę, więcej - zadanie na dziś: po powrocie do waszych domów poszukajcie daty waszego chrztu. Dzięki temu będziecie dobrze wiedzieli, kiedy był ten piękny dzień waszego chrztu. Czy to zrobicie? - Tak! Bo chodzi o poznanie szczęśliwej daty naszego chrztu! Jeśli nie będziemy jej znali, grozi nam zatracenie pamięci tego, co Pan w nas uczynił, pamięci o otrzymanym przez nas darze. Wtedy ostatecznie uważamy go jedynie za pewne wydarzenie, które miało miejsce w przeszłości – i nie z powodu naszej woli, ale woli naszych rodziców. Dlatego też nie ma on żadnego wpływu na terażniejszość.”³

² Fragm. homilii Prymasa Polski abp. Józefa Kowalczyka wygłoszona podczas Mszy św. na Ostrowie Lednickim, 12 czerwca 2013, Ostrów Lednicki, http://www.prymaspolski.pl/pl/prymas_polski/homilie_i_listy_pasterskie/msza_sw_w_palatium_na_ostrowie_lednickim.html, dostęp 15.04.2019.

³ Fragm. katechezy papieża Franciszka wygłoszonej 8.01.2014, Watykan, <http://papiez.wiara.pl/doc/1841479.To-jest-dzien-swieta>, dostęp 14.04.2019.

Uczniowie

- odsłuchują piosenkę *Mój Jezus* zespołu Deus Meus & Mietek Szcześniak
(<https://www.youtube.com/watch?v=NgxdKEmKUas>).

Zadanie

Nauczyciel

- rozdaje uczniom karty z symbolem ryby (zał. 2)

Uczniowie

- zapisują na symbolu ryby - datę swojego chrztu świętego.
- uczniowie nieznający daty swojego chrztu, wykonują zadanie w domu.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1.

Grupa 1

Napiszcie artykuł prasowy na temat:

Jakie znaczenie miał chrzest Polski dla narodu polskiego?

„Znaczenie chrztu miało znaczenie przełomowe w dziejach Polski. Niewątpliwie widział książe polski korzyści, jakie da mu chrystianizacja kraju, a wśród nich może i tę, że jedna wiara ułatwi integrację plemion w jego państwie. Przyjęcie chrztu miało konsekwencje nie tylko religijne, ale też polityczne, społeczne i kulturalne. Nastąpiła zmiana wiary władcy i jego poddanych. Książe zyskiwał nadprzyrodzone uzasadnienie swej władzy, pomoc Kościoła w organizacji państwa, oparcia w chrześcijańskim systemie norm prawa międzynarodowego i możliwości opieki ze strony Stolicy Apostolskiej. Chrześcijaństwo pomagało w lepszym ułożeniu stosunków rodzinnych, likwidowało wielożeństwo, zabraniało zabijania żon podczas pogrzebu męża, w Dekalogu dawało nowe normy współżycia społecznego. Polska weszła w krąg kultury zachodnioeuropejskiej, wprowadzie z nią przyjęła łacinę, jako język liturgii i nauczania, ale także, jako język międzynarodowych kontaktów i łatwego korzystania z dorobku kulturalnego innych krajów. Wiąż z Rzymem została wzmocniona przez oddanie całego państwa pod opiekę Stolicy Apostolskiej. Mieszko I uczynił to około 990 roku dokumentem, znanym tylko z regestu o tajemniczym początku *Dagome iudex*. Nie łatwo dociec motywów księcia, dla których to uczynił. Może wpływały z potrzeb politycznych, najbardziej jednak prawdopodobny jest pogląd, że pragnął za tę cenę uzyskać metropolię. Własna metropolia dawała pełną samodzielność Kościołowi w kraj, ale była też potrzebna do starań o koronę królewską. Mieszko I nie doczekał się realizacji tych planów, zmarł w 992 roku. Mieszkowe starania o metropolię w Polsce zostały zrealizowane przez Bolesława Chrobrego w 1000 roku”.⁴

⁴ Ks. M. Banaszak, *Historia Kościoła Katolickiego*, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1989, s. 86,88.

Grupa 2

Przeprowadźcie wywiad dziennikarski z prymasem Polski arcybiskupem Józefem Kowalczykiem na temat duchowego znaczenia dla nas współczesnych przyjęcia chrztu przez Mieszka I.

W wywiadzie należy ująć poniższe pytania i znaleźć odpowiedzi na nie, korzystając z przytoczonego poniżej fragmentu homilii.

- Co to znaczy, że jesteśmy spadkobiercami duchowej, chrześcijańskiej spuścizny?
- Do czego zobowiązuje nas fakt bycia spadkobiercami duchowej, chrześcijańskiej spuścizny?
- Jaki ma to wpływ na kształtowanie się naszej tożsamości chrześcijańskiej?

„W roku 2016 przypada 1050 rocznica Chrztu Polski, w wyniku, którego powstały struktury administracyjne Kościoła na ziemiach piastowskich z pierwszym arcybiskupstwem w stołecznym Gnieźnie oraz ukształtowało się państwo polskie, które zostało włączone w krąg europejskiej kultury chrześcijańskiej.

To właśnie w Gnieźnie, w czasie pierwszej Pielgrzymki do Polski w 1979 roku, bł. Jan Paweł II wygłosił katechezę o roli i znaczeniu kultury w życiu naszego narodu. Jak mówił: « Kultura jest przede wszystkim dobrem wspólnym narodu. Kultura polska jest dobrem, na którym opiera się życie duchowe Polaków. Ona wyodrębnia nas, jako naród. Ona stanowi o nas przez cały ciąg dziejów. Stanowi bardziej niż siła materialna. Bardziej nawet niż granice polityczne. (...) Kultura polska od początku nosi bardzo wyraźne znamiona chrześcijańskie. To nie przypadek, że pierwszym zabytkiem, świadczącym o tej kulturze, jest „Bogurodzica”. Chrzt, który w ciągu całego milenium przyjmowały pokolenia naszych rodaków, nie tylko wprowadzał ich w tajemnicę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, nie tylko czynił dziećmi Bożymi przez łaskę, ale znajdował stale bogaty rezonans w dziejach myśli, w twórczości artystycznej, w poezji, muzyce, dramacie, plastyce, malarstwie i rzeźbie. I tak jest do dzisiaj. Inspiracja chrześcijańska nie przestaje być głównym źródłem twórczości polskich artystów. Kultura polska stale płynie szerokim nurtem natchnień mających swoje źródło w Ewangelii. To przyczynia się zarazem do gruntownie humanistycznego charakteru tej kultury – to czyni ją tak głęboko, tak autentycznie ludzką. (...) W dziejach kultury polskiej odzwierciedla się dusza narodu. Żyją w nich jego dzieje. Jest ona nieustającą szkołą rzetelnego i uczciwego patriotyzmu. Właśnie, dlatego też umie stawiać wymagania, umie podtrzymywać ideały, bez których trudno człowiekowi uwierzyć w swoją godność i siebie samego wychować». (Jan Paweł II, Przemówienie do młodzieży zgromadzonej na Wzgórzu Lecha w Gnieźnie, 3.06.1979).

Na tym miejscu trzeba nam jasno i otwarcie powiedzieć: to wszystko, o czym mówił do nas przed chwilą Ojciec Święty, całe nasze duchowe bogactwo, cała nasza narodowa kultura, są owocem przyjęcia sakramentu chrztu św. przez księcia Mieszka I i naszych praojców. Jako ich spadkobiercy, jako spadkobiercy tej ogromnej duchowej chrześcijańskiej spuścizny, mamy prawo do wielkiej dumy, ale i mamy święty obowiązek obrony chrześcijańskich wartości, z których wyrosła Polska (...) Trzeba nam sięgać do tajemnicy Chrztu Polski i do tajemnicy naszego osobistego chrztu. Tym bardziej trzeba nam zgłębiać tajemnicę tego

sakramentu i czerpać z niej, by móc zachować tożsamość naszej Ojczyzny i być prawdziwymi świadkami Chrystusa w XXI wieku. Amen”.⁵

Grupa 3

Przeczytajcie poniższy tekst, a następnie zaprojektujcie plakat na temat: W jaki sposób dzięki łasce sakramentu chrztu możemy pogłębiać swoją duchowość chrzcielną?

„Duchowość chrześcijańska z samej swej istoty jest duchowością chrzcielną. Świadomość chrztu winna, zatem kształtować postawy chrześcijanina względem Boga, bliźniego, samego siebie i całego Bożego stworzenia. W nich ma wyrażać się ta nowość życia, kształtowana w Kościele świętym na wzór Chrystusa pod tchnieniem Ducha Świętego. Ponieważ chrzest na ogół przyjmowany jest w nieświadomości niemowlęctwa, dlatego domaga się ciągłego uświadamiania i pogłębiania. Uprzywilejowaną do tego okazją jest celebrowanie Wigilii Paschalnej, podczas której dokonuje się odnowienia przymierza chrztu. Każde niedzielne pokropienie wodą święconą na rozpoczęcie Mszy św. także przypomina pamiątkę chrztu. Tę samą treść wyraża każdorazowe pobożne przeżegnanie się wodą święconą, zwłaszcza podczas wchodzenia do świątyni. O dowartościowaniu roli chrztu w chrześcijańskiej duchowości świadczy m.in. pełne godności obchodzenie dorocznych imienin (bardziej niż urodzin), powiązane z przeżyciem Eucharystii i - jeśli trzeba - przystąpieniem do spowiedzi. Z tym wiąże się konieczność poznania daty i miejsca swojego chrztu.

Przechowywane wśród domowych pamiątek: świeca chrzcielna, biała szata czy inne przedmioty mają dla ochrzczonego nie tylko wielką wartość emocjonalną, ale także przypominają o godności dziecięctwa Bożego, otrzymanego na chrzcie, a zarazem o odpowiedzialności wobec Boga i Kościoła za łaskę chrztu. Jak wielką rolę w duchowości chrześcijańskiej odgrywa chrzest, świadczy postawa Jana Pawła II, który podczas I pielgrzymki do Ojczyzny nawiedzając rodzinny kościół w Wadowicach (7 VI 1979), zatrzymał się przy chrzcielnicy na modlitwę, a potem powiedział: «Kiedy patrzę wstecz, widzę, jak droga mojego życia poprzez środowisko tujejsze, poprzez parafię, poprzez moją rodzinę, prowadzi mnie do jednego miejsca, do chrzcielnicy w wadowickim kościele parafialnym. Przy tej chrzcielnicy zostałem przyjęty do łaski Bożego synostwa i wiary Odkupiciela mojego, do wspólnoty Jego Kościoła w dniu 20 VI 1920 roku»”.⁶

⁵ Fragm. homilii Prymasa Polski abp. Józefa Kowalczyka wygłoszonej podczas Mszy św. na Ostrowie Lednickim, 12 czerwca 2013, Ostrów Lednicki, http://www.prymaspolski.pl/pl/prymas_polski/homilie_i_listy_pasterskie/msza_sw_w_palatium_na_ostrowie_lednickim.html, dostęp 16.04.2019.

⁶ ks. Marek Chmielewski, *O pięciu skutkach chrztu świętego*, <http://liturgia.wiara.pl/doc/420722.O-pieciu-skutkach-chrztu-swietego/4>, dostęp 15.04.2019

Załącznik 2

